

ZINTEGROWANY PROGRAM ODNOWY I ROZWOJU
ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA NA LATA 2014 - 2030

PROGRAM DLA ŚRÓDMIEŚCIA

WERSJA UDOSTĘPNIONA DO PUBLICZNEGO WGLĄDU 18.11.2013 R.

Program dla Śródmieścia

KOORDYNACJA PRAC NAD PROGRAMEM W RAMACH URZĘDU MIASTA POZNANIA

Ryszard GROBELNY	Prezydent Miasta Poznania
Tomasz Jerzy KAYSER	I Zastępca Prezydenta Miasta ds. strategii rozwoju Miasta
Piotr WIŚNIEWSKI	Dyrektor Biura Koordynacji Projektów (BKP)

KOMISJA REWITALIZACJI RADY MIASTA POZNANIA I ZESPÓŁ SPOŁECZNY

Adam BEIM	Sekcja Rowerzystów Miejskich
Michał BEIM	Ekspert w obszarze miasto i transport
Dorota BONK-HAMMERMEISTER	Rada Osiedla Wilda
Gerard COFTA	Rada Osiedla Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria
Krystyna GIELNIK-MARCINOWSKA	Spółdzielnia Mieszkaniowa Grunwald
Jakub GŁAZ	Ekspert w dziedzinie architektury
Hanna GRZESZCZUK-BRENDEL	Stowarzyszenie Piękne Jeżyce
Hubert HAEGENBARTH	Komenda Miejska Policji w Poznaniu
Krzysztof GRZYBOWSKI	Komisja Rewitalizacji RMP
Katarzyna KRETKOWSKA	Komisja Rewitalizacji RMP
Wojciech KRĘGLEWSKI	Komisja Rewitalizacji RMP
Bogumiła KWIATKOWSKA	Studenckie Forum BCC
Piotr LIBICKI	Instytut Sobieskiego
Tomasz Dariusz LIPIŃSKI	Wiceprzewodniczący Komisji Rewitalizacji RMP
Wojciech MAJCHRZYCKI	Wielkopolski Klub Kapitału
Lech MERGLER	Stowarzyszenie Prawo do Miasta
Łukasz Michał MIKUŁA	Komisja Rewitalizacji RMP
Norbert NAPIERAJ	Komisja Rewitalizacji RMP
Marek NOWAK	Instytut Socjologii UAM, Stowarzyszenie Prawo do Miasta
Maria NOWICKA	Komisja Rewitalizacji RMP
Krzysztof PODEMSKI	Instytut Socjologii UAM
Łukasz PRYMAS	Rada Osiedla Św. Łazarz
Barbara RAPP	Rada Osiedla Jeżyce

Andrzej RATAJ	Rada Osiedla Stare Miasto
Jerzy RUCIŃSKI	Stowarzyszenie Chwaliszewo
Jeremi RYCHLEWSKI	Politechnika Poznańska, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji RP
Ewa STEFANIAK-PAŁKA	Wielkopolskie Zrzeszenie Handlu i Usług
Marek STERNALSKI	Komisja Rewitalizacji RMP
Agata TRYKSZA	Stowarzyszenie Ulepsz Poznań
Michał WIECZOREK	Stowarzyszenie Rzetelnego Biznesu
Mariusz WIŚNIEWSKI	Przewodniczący Komisji Rewitalizacji RMP
Bogdan ZASTAWNY	Wielkopolski Klub Kapitału
Kamil ŻMIJEWSKI	Stowarzyszenie Inwestycje dla Poznania

OPRACOWANIE I REDAKCJA

Edyta BĄKOWSKA	Oddział Rewitalizacji BKP
Magdalena KOSTENCKA-BUREK	Miejska Pracownia Urbanistyczna
Dagmara MLIČZYŃSKA-HAJDA	Konsultant
Lech PODBREZ	Kierownik Oddziału Rewitalizacji BKP
Weronika SIŃSKA	Oddział Rewitalizacji BKP
Marcin WOLNIAK	Oddział Rewitalizacji BKP
Paulina JÓŹWIAK	współpraca w ramach BKP
Julianna MACIEJEWSKA	współpraca w ramach BKP
Krzysztof ROSENKIEWICZ	współpraca w ramach BKP
Anna RYBARCZYK-ROBAK	współpraca w ramach BKP
Katarzyna SADOWSKA	współpraca w ramach BKP

WSPÓŁPRACA:

Marcin JĘDRZEJCZAK	Biuro Obsługi Inwestorów
Paweł MARCINIAK	Biuro Prezydenta
Rafał ŁOPKA	
Anna KUCA-SZPYTKO	
Sylwia STEC	
Łukasz GOŹDZIOR	Biuro Promocji Miasta
Magdalena HĘDRYSIAK	
Karolina SONDEJ	

Program dla Śródmieścia

Lech ŁANGOWSKI (do maja 2013)	Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT	Iwona MATUSZCZAK-SZULC	
Robert MIRZYŃSKI (od czerwca 2013)		Grażyna SWOREK	
Bartosz MAŁOLEPSZY		Jakub KOZŁOWSKI	
Wojciech MANIA	Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna	Jerzy SKRZYPCZAK	
Jan MAZURCZAK		Ewa BĄK	Wydział Sportu
Waldemar MATUSZEWSKI	Straż Miejska	Marta SOJKIN	
Jarosław Maciej DOHNAL	Wydział Działalności Gospodarczej i Rolnictwa	Piotr WRZEŚNIEWSKI	
Joanna JAJUS		Katarzyna WILK	Wydział Spraw Obywatelskich
Karolina SZALEWSKA		Andrzej NOWAK	Wydział Urbanistyki i Architektury
Monika GARCZYŃSKA-GRUPPA	Wydział FINANSOWY	Andrzej NOWICKI	
Hanna KOSZCZYŃSKA-KARAŚ		Mariusz FILEWICZ	
Iwona ŻWAWIAK		Marzena ACHTENBERG	Wydział Wspierania Jednostek Pomocniczych Miasta
Bożena PRZEWOŻNA	Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	Leszek KLARZYŃSKI	
Aleksandra KONIECZNA		Maria REMIEZOWICZ	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
Violetta WABIŃSKA – CHMIELEWSKA		Magda WALCZAK	
Bożena WIŚNIEWSKA		Monika MUSIEJ	
Karolina KOZAK		Grzegorz POLAK	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa
Małgorzata ANTKOWIAK		Hieronim WĘCLEWSKI	
Bartosz GUSS	Wydział Gospodarki Nieruchomościami	Roman GĘZIKIEWICZ	Zarząd Geodezji i Katastru Miejskiego GEOPOZ
Szymon BŁAŻEK		Andrzej BILLERT	Zarząd Dróg Miejskich
Robert KAŻMIERCZAK	Wydział Kultury i Dziedzictwa	Radosław CIESIELSKI	
Rafał RATAJCZAK		Hanna RATAJCZAK	
Bogusława RUSAK-NAGAJEW		Jacek SZUKAŁA	
Joanna BIELAWSKA-PAŁCZYŃSKA	(w tym Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków)	Paweł CHARZEWSKI	Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych
Aleksandra DOLCZEWSKA		Wojciech MICHALAK	
Leszek KUREK	Wydział Ochrony Środowiska	Jarosław PUCEK	
Piotr SZCZEPANOWSKI		Elżbieta KUREŃ	Zarząd Zieleni Miejskiej
Marta DADACZ		Tomasz LISIECKI	
Michał WALKOWIAK			
Przemysław FOLIGOWSKI	Wydział Oświaty		
Grażyna LISIECKA			
Aleksandra KOŃCZAL			
Bogdan FRĄCKOWIAK	Wydział Rozwoju Miasta		

Spis treści

I. WSTĘP.....	4
II. STRESZCZENIE GŁÓWNYCH TREŚCI PROGRAMU.....	5
III. KONTEKST PROGRAMOWANIA.....	8
1. Śródmieście – pojęcie, położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna ..	8
2. Odnowa i rozwój Śródmieścia a rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miasta.....	11
3. Geneza programu	13
4. Odnowa i zabudowa Śródmieścia – działania w ostatnich 10 latach.....	14
5. Cele programu.....	16
IV. CHARAKTERYSTYKA NIEKTÓRYCH UWARUNKOWAŃ I CZYNNIKÓW ROZWOJOWYCH ŚRÓDMIEŚCIA POZNANIA	
1. Funkcje przestrzenne Śródmieścia	17
2. Dziedzictwo kulturowe w Śródmieściu – ochrona i ekspozycja.....	18
3. Sytuacja społeczno-gospodarcza.....	27
4. Analiza SWOT.....	36
5. Perspektywy dla Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 – wnioski	37
V. ODNOWA I ROZWÓJ ŚRÓDMIEŚCIA W LATACH 2014 – 2030	
1. Środki prowadzące do osiągnięcia celów	39
2. Potencjalni partnerzy Programu	39
3. Zestawienie działań na lata 2014 – 2030	40
a. Cel operacyjny 1. Śródmieście jako atrakcyjne i wysokiej jakości miejsce zamieszkania.....	40
b. Cel operacyjny 2. Śródmieście jako miejsce społecznej aktywności: kulturalnej, gospodarczej i obywatelskiej.....	49
c. Cel operacyjny 3. Śródmieście jako atrakcyjna i wysokiej jakości przestrzeń kulturowa.	58
d. Cel operacyjny 4. Śródmieście jako miejsce zrównoważonego transportu (ruch pieszy i rowerowy, transport zbiorowy i samochodowy) oraz dobrej jakości infrastruktury technicznej.	71
4. Zestawienie działań operacyjnych (zadań) uszeregowanych wg wybranych kryteriów	81
a. Perspektywa czasowa realizacji: ciągła, krótkookresowa, średniookresowa, długookresowa.....	81
b. Zasięg oddziaływania: ogólnomiejskie lub lokalne.....	87
c. Kluczowe zadania i projekty w realizacji celów operacyjnych.....	91
VI. PROPONOWANY SPOSÓB WDRAŻANIA PROGRAMU – ZARYS ZMIAN SYSTEMOWYCH	93
1. Rekomendowana struktura i zasady zintegrowanego zarządzania odnową i rozwojem Śródmieścia (poziom Urzędu Miasta Poznania i jednostek miejskich).....	93
2. Rekomendowane zasady współpracy z podmiotami zewnętrznymi sektora prywatnego i publicznego	94
3. Preliminarz kosztów.....	95
4. Monitoring programu.....	103
5. Reguły i kanały komunikacji społecznej w sprawach Programu	105
6. Promocja Programu i jego rezultatów	106
VII. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE (BIBLIOGRAFIA)	107
VIII. ZAŁĄCZNIKI.....	111
1. Zrealizowane: zadania, zalecenia i ich elementy.....	111
2. Mapa Potrzeb Lokalnych.....	125
3. Spis opracowań planistycznych i studialnych dotyczących Śródmieścia ..	144
4. Spis rycin.....	149
5. Spis tabel	151

I. WSTĘP

I. WSTĘP

Zintegrowany Program Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030, zwany w skrócie Programem dla Śródmieścia, jest programem wykonawczym programu strategicznego „Przyjazne Śródmieście” (nazwa robocza) Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030. Został sporządzony zgodnie z Załoženiami i Kierunkami Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030¹, ustalonymi przez Komisję Rewitalizacji Rady Miasta Poznania na podstawie wyników przeprowadzonej wcześniej debaty społecznej.

Program powstał w sytuacji niesprzyjającej, pod względem finansowym i prawnym, odnowie miast. Pomimo upływu prawie dwudziestu pięciu lat od rozpoczęcia transformacji ustrojowej w Polsce, wciąż istnieją poważne bariery dla procesów rewitalizacyjnych.

Ta sytuacja wywołuje szczególną potrzebę ochrony i kształtowania wartości związanych z licznymi rolami Śródmieścia. Jako miejsca lokalizacji centrów: historycznego, biznesu, rozrywki, konsumpcji, a przede wszystkim „jako symbolicznego czynnika integracji członków zbiorowości miejskiej, którzy właśnie przez centrum identyfikują się z miastem jako miejscem”². Śródmieście rozumiane jako wielofunkcyjna dzielnica, to miejsce, w którym przeplatają się i współistnieją funkcje mieszkaniowe, administracyjne, handlowo-usługowe, kulturalne i komunikacyjne tworzące przestrzeń kulturową, ale również rozliczne problemy. Należą do nich m.in.:

- fragmentaryzacja przestrzeni i zakłócenia spójnego systemu przestrzeni publicznych;
- dominacja ruchu samochodowego nad ruchem pieszym;
- występowanie zjawisk kryzysowych o różnym nasileniu przy zmniejszającej się liczbie mieszkańców.

Ze względu na wspomniane wartości i problemy oraz postawione cele, Program dla Śródmieścia powinien być realizowany w szerokim partnerstwie

społecznym oraz wymaga okresowej aktualizacji w zakresie uwarunkowań i zadań przewidywanych na kolejne lata.

¹ Uchwała Nr XL/606/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 6 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia założeń i kierunków Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030

² Jałowiecki B., Szczepański M., *Miasto i Przestrzeń w perspektywie socjologicznej*. 2010, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

II. STRESZCZENIE GŁÓWNYCH TREŚCI PROGRAMU

II. STRESZCZENIE GŁÓWNYCH TREŚCI PROGRAMU

Nowoczesne, atrakcyjne i posiadające dogodne powiązania komunikacyjne śródmieście oddziałuje na całe miasto – poprawia jego wizerunek, kondycję ekonomiczną i jest elementem przyciągającym do miasta nowych mieszkańców, inwestorów oraz turystów. Mając na uwadze potencjał oraz znaczenie Śródmieścia Poznania dla rozwoju i wzrostu konkurencyjności Miasta podjęte zostały działania w celu powstania przekrojowego programu zorientowanego na ten obszar Miasta. Program ten został sporządzony zgodnie z Załoženiami i Kierunkami Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030 ustalonymi przez Komisję Rewitalizacji Rady Miasta Poznania na podstawie wyników przeprowadzonej wcześniej debaty społecznej, jako program wykonawczy Programu Strategicznego „Przyjazne Śródmieście” w ramach Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030. Obszar Śródmieścia Poznania, tożsamy z obszarem pięciu osiedli – jednostek pomocniczych miasta: Jeżyce, Ostrów Tumski – Śródka – Zawady – Komandoria, Stare Miasto, Św. Łazarz oraz Wilda, posiada szczególne walory i znaczenie dla całego miasta. Program dla Śródmieścia służy integracji działań prowadzonych w tym centralnym obszarze Poznania na rzecz ochrony i rozwoju najważniejszych wartości, które są w jego granicach skupione. Celem realizacji działań jest osiągnięcie równowagi w funkcjonowaniu tej części miasta, tak, by w roku 2030 struktura funkcjonalno-przestrzenna Śródmieścia Poznania prezentowała wysokiej jakości system przestrzeni publicznych, dobrze zachowanych i atrakcyjnie eksponowanych obiektów dziedzictwa kulturowego, a także, co najważniejsze, by była miejscem przyjaznym do mieszkania, inwestowania i spędzania wolnego czasu. Realizacja Programu zapewni, że obszar ten będzie tętniącą życiem, atrakcyjną przestrzenią, stwarzającą warunki do rozwoju kapitału społecznego oraz rozwoju aktywności gospodarczej i kulturalnej. W Programie zawarty jest szereg przedsięwzięć dotyczących poszczególnych sfer funkcjonowania miasta. Umożliwią one zintegrowane podejście do wdrażania zadań służących odnowie i rozwojowi Śródmieścia Poznania.

W pierwszej części Programu (rozdział III i IV) omówione zostały uwarunkowania i czynniki wpływające na sytuację wyjściową. Przedstawiono kontekst programowania wynikający z: uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych, przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz działań inwestycyjnych przeprowadzonych w Śródmieściu w ostatnich 10 latach. Uwarunkowania i czynniki rozwojowe tego obszaru zostały przeanalizowane na podstawie jego funkcji przestrzennych, dziedzictwa kulturowego, analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, analizy SWOT oraz perspektywy rozwojowej na najbliższe 17 lat. Następnie określono zadania planowane do realizacji w latach 2014 – 2030 (rozdział V.3.A), podzielone na 10 działań w ramach 4 celów operacyjnych Programu:

1. Śródmieście jako atrakcyjne i wysokiej jakości miejsce zamieszkania.
2. Śródmieście jako miejsce społecznej aktywności: kulturalnej, gospodarczej, obywatelskiej.
3. Śródmieście jako atrakcyjna i wysokiej jakości przestrzeń kulturowa.
4. Śródmieście jako miejsce zrównoważonego transportu (ruch pieszy i rowerowy, transport zbiorowy i samochodowy) oraz dobrej jakości infrastruktury technicznej.

Wspomniane zadania zostały scharakteryzowane pod kątem miejsca ich realizacji, kosztów i źródeł finansowania, czasu oraz podmiotów i partnerów realizujących zadanie. Każde z działań będące grupą określonych zadań opatrzone mapą, na której została określona lokalizacja poszczególnych zadań. W celu dalszego usystematyzowania zapisów Programu dla Śródmieścia, zadania zostały uszeregowane pod kątem perspektywy czasowej ich realizacji (krótko-, średnio-, długookresowe i ciągłe) oraz zasięgu oddziaływania (lokalne i ogólnomiejskie). Wynikające z założeń zapisy zostały rozwinięte w formie planowanych zadań i zaleceń (rozdział V.3.A i V.3.B) oraz zrealizowanych zadań i zaleceń (załącznik 1A i 1B).

W dalszych częściach programu zaproponowano sposób wdrażania programu, w których ujęty został m.in. preliminarz kosztów oraz metody monitorowania programu. Ponadto w ramach Programu uwzględnione zostały wyniki warsztatów przeprowadzonych z przedstawicielami śródmiejskich rad osiedli, których efektem jest mapa potrzeb lokalnych (załącznik 2).

³ Uchwała Nr XL/606/VI/2012 Rady Miasta Poznania z dnia 6 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia założeń i kierunków Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014-2030

Zidentyfikowane w ten sposób potrzeby zostały podzielone na 3 grupy zadań - już istniejących w zapisach Programu, uzupełniających Program oraz zadań interwencyjnych. W Programie umieszczony został również spis ważnych opracowań planistycznych i studialnych dotyczących Śródmieścia (załącznik 3).

Ze względu na złożony charakter dokumentu, poza zarysowaniem jego ogólnych treści i struktury, co zostało uprzednio przedstawione, konieczne jest przybliżenie czytelnikowi sposobu poruszania się po Programie. Dla zobrazowania sposobu korzystania z Programu wykorzystano przykład odnoszący się do kwestii zamieszkania w Śródmieściu.

W celu odnalezienia interesujących nas zadań należy, w powiązaniu ze spisem treści, w pierwszej kolejności zapoznać się z hierarchią celów i działań strategicznych, przyjętą w Programie dla Śródmieścia, przedstawioną w rozdziale III. *Kontekst Programowania*, podrozdziale 5. *Cele Programu*.

Kwestie dotyczące jakości zamieszkania zawarte zostały w 1. działaniu strategicznym, tj.: *Kreowanie wysokiej jakości warunków zamieszkania w Śródmieściu* (s. 14).

Następnie w rozdziale V *Odnowa i rozwój Śródmieścia w latach 2014-2030*, w podrozdziale 3. *Zestawienie działań na lata 2014 – 2030*, w częściach A. *Zadania* oraz B. *Zalecenia*, zawierających planowane w Programie przedsięwzięcia, należy odnaleźć interesujące nas działanie strategiczne, a w jego ramach projekty, podprojekty bądź pojedyncze zadania.

W tabeli zadań planowanych do realizacji przedstawionych w części A powyższego rozdziału, w zależności od złożoności danego problemu, zadania mogą stanowić niezależną pozycję, jak np.:

Poz.	Tytuł i opis zadania oraz uwagi
1.2.	Rozproszenie miejskich lokali socjalnych

bądź wchodzić w skład projektów lub, w przypadku szczególnej złożoności, podprojektów i następnie projektów:

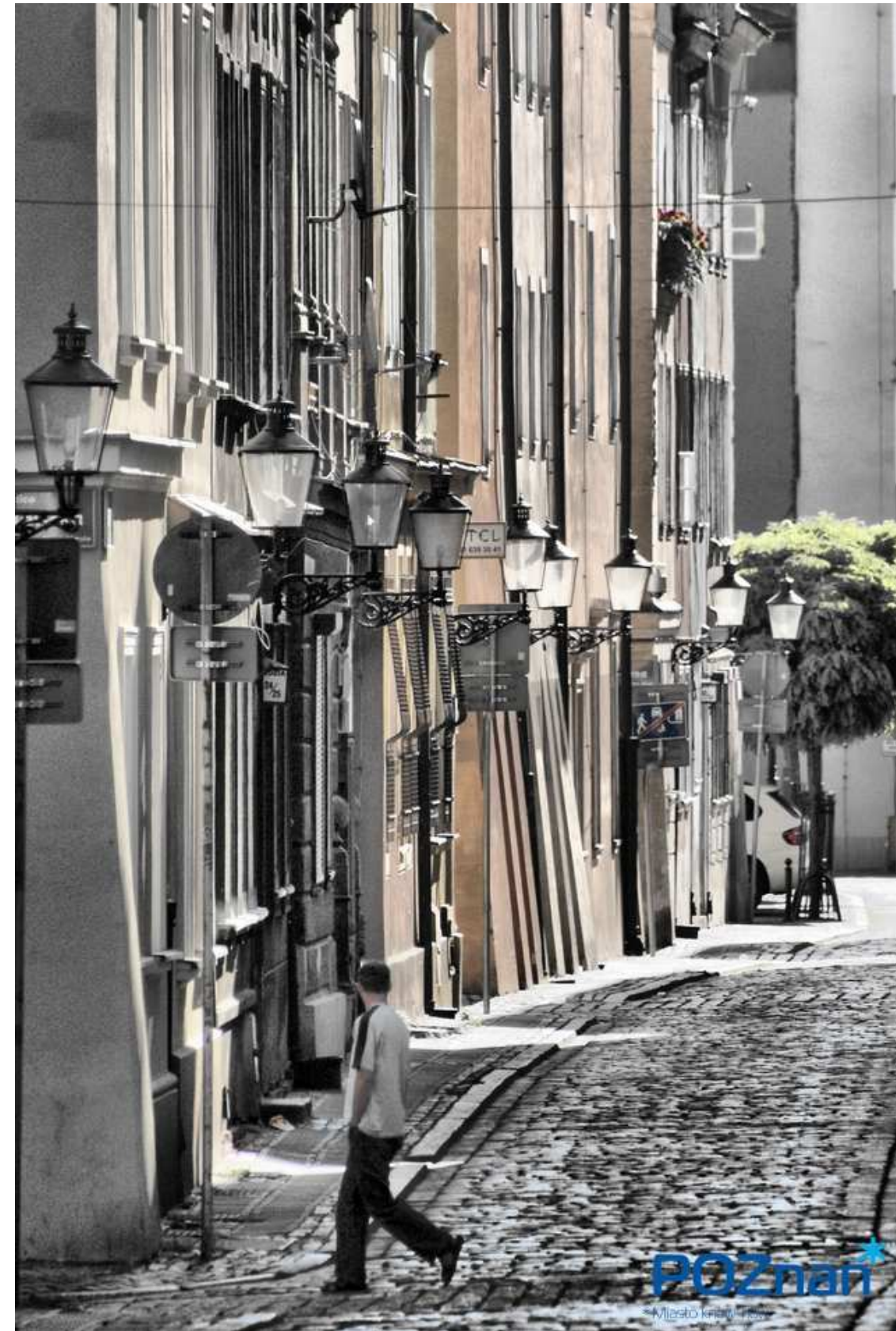
Poz.	Tytuł i opis zadania oraz uwagi
1.1.	Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej
1.1.1	Placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3
1.1.2	Placówki oświatowe
1.1.3	Obiekty kultury
1.1.3.1.	Budowa Centrum Teatralnego (Teatr Muzyczny, Scena Robocza).
1.1.3.2.	Kontynuacja modernizacji CK Zamek
1.1.3.3.	Podjęcie działań w celu realizacji placówek kulturalnych i muzealnych wg mapy potrzeb oraz analiz kosztów i korzyści (w tym społecznych).

Tym samym zadaniami są zawsze te pozycje, które znajdują się na ostatnim poziomie numeracji – na powyższym przykładzie zaznaczone kolorem szarym.

Ponadto informacje dotyczące jakości zamieszkania w Śródmieściu odnaleźć można w:

- rozdziale IV *Charakterystyka niektórych uwarunkowań i czynników rozwojowych Śródmieścia Poznania*, w podrozdziałach: 3. *Sytuacja społeczno-gospodarcza* i 4. *Analiza SWOT*;
- rozdziale V *Odnowa i Rozwój Śródmieścia Poznania w latach 2014-2030*, podrozdziale 4. *Zestawienie działań operacyjnych (zadań) uszeregowanych według wybranych kryteriów*, gdzie możemy odnaleźć kwestie dot. jakości zamieszkania w zestawieniach uszeregowanych według wybranych kryteriów czasowych oraz terytorialnych (numeracja zastosowana w tabeli odpowiada tabelom zawartym w rozdziale V, podrozdziale 3);
- rozdziale VII *Załączniki*, w podrozdziale 1. *Zrealizowane zadania*, można odnaleźć informacje o podjętych już działaniach w zakresie zadań i zaleceń zawartych w programie (numeracja zastosowana w tabeli odpowiada tabelom zawartym w rozdziale V, podrozdziale 3).

Wbrew pozorom prawidłowe odczytanie intencji i zadań nie jest trudne, dlatego zapraszamy do lektury.

III. KONTEKST PROGRAMOWANIA

III. KONTEKST PROGRAMOWANIA

1. Śródmieście – pojęcie, położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna

Obszar śródmiejski cechuje: nieustanny rozwój, zmienność formy i maksymalna koncentracja. Przekształcanie centralnych dzielnic miasta od zarania urbanistyki stanowiło jeden z najważniejszych i najtrudniejszych tematów planowania. Było wyzwaniem wymagającym integracji wielu istotnych elementów składających się na system zarówno śródmiejski jak i ogólnomiejski.

Ryc. 1. Cechy Śródmieścia (źródło: opracowanie własne)

Śródmieście to położony centralnie wielofunkcyjny obszar o szczególnej koncentracji najważniejszych funkcji w mieście – administracji, edukacji, kultury, handlu, usług, o unikalnych (niepowtarzalnych) i wyjątkowych walorach historycznych i kulturowych. Strukturę śródmieścia od pozostałych rejonów miasta odróżnia m.in. system przestrzeni publicznych posiadających charakter ogólnomiejski oraz intensywność przemieszczeń wynikających z koncentracji

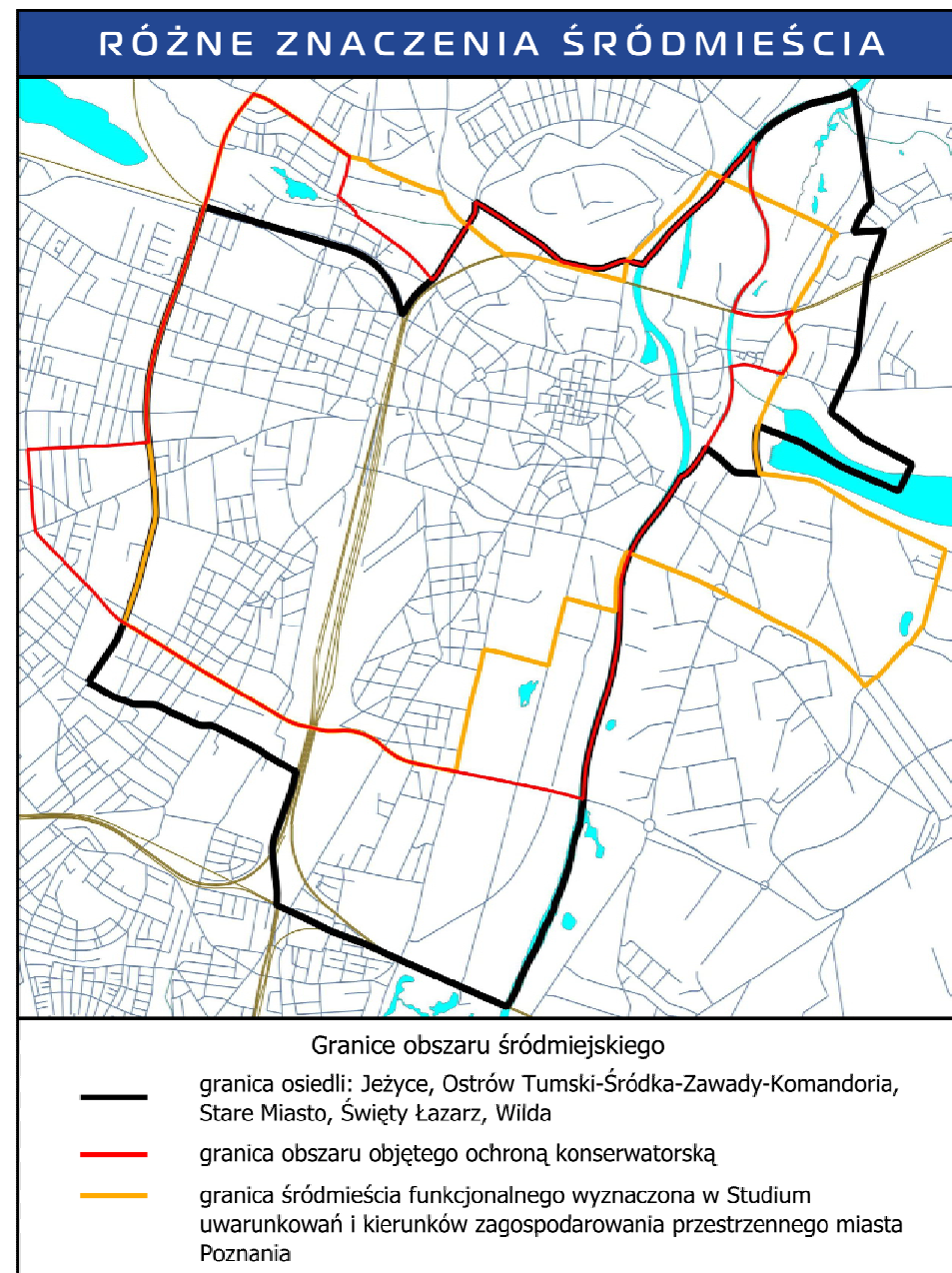
układu komunikacyjnego. Powstawanie pozaśródmiejskich subcentrów w postaci wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w sposób zauważalny spowodowało utratę przewagi lokalizacyjnej handlu i usług w śródmieściu, jednakże w dalszym ciągu jest ono głównym punktem kulturalnym, turystycznym, a także lokalizacyjnym usług biznesowych i administracji publicznej (Ford, 2003, s. 1⁴). Z tego względu nowoczesne śródmieście powinno cechować się możliwie najlepszą dostępnością komunikacyjną oraz występowaniem miejsc i przestrzeni o szczególnej atrakcyjności.

Pomimo że określenie orientacyjnych granic śródmieścia, ze względu na charakterystyczną tkankę miejską czy też szczególnie rodzaj aktywności, jest w świadomości mieszkańców łatwiejsze od określenia granic innych części miasta, precyzyjna delimitacja obszaru śródmieścia Poznania w dalszym ciągu jest zadaniem trudnym i budzącym kontrowersje. Granice obszaru śródmiejskiego nie są ani jednoznaczne (oczywiste), ani trwałe. Zmieniają się one wraz z przeobrażeniami miasta, ze stagnacją albo rozwojem poszczególnych jego części. W Poznaniu kształt przestrzenny śródmieścia, zarówno ze względu na rangę tej części miasta, jak i wielkość obszaru był problemem – zadaniem nieustannie podejmowanym: od połowy lat 40. do końca lat osiemdziesiątych ub. wieku, wykonano ponad 40 różnych opracowań (Jakimowicz, 2005, s. 162-178).

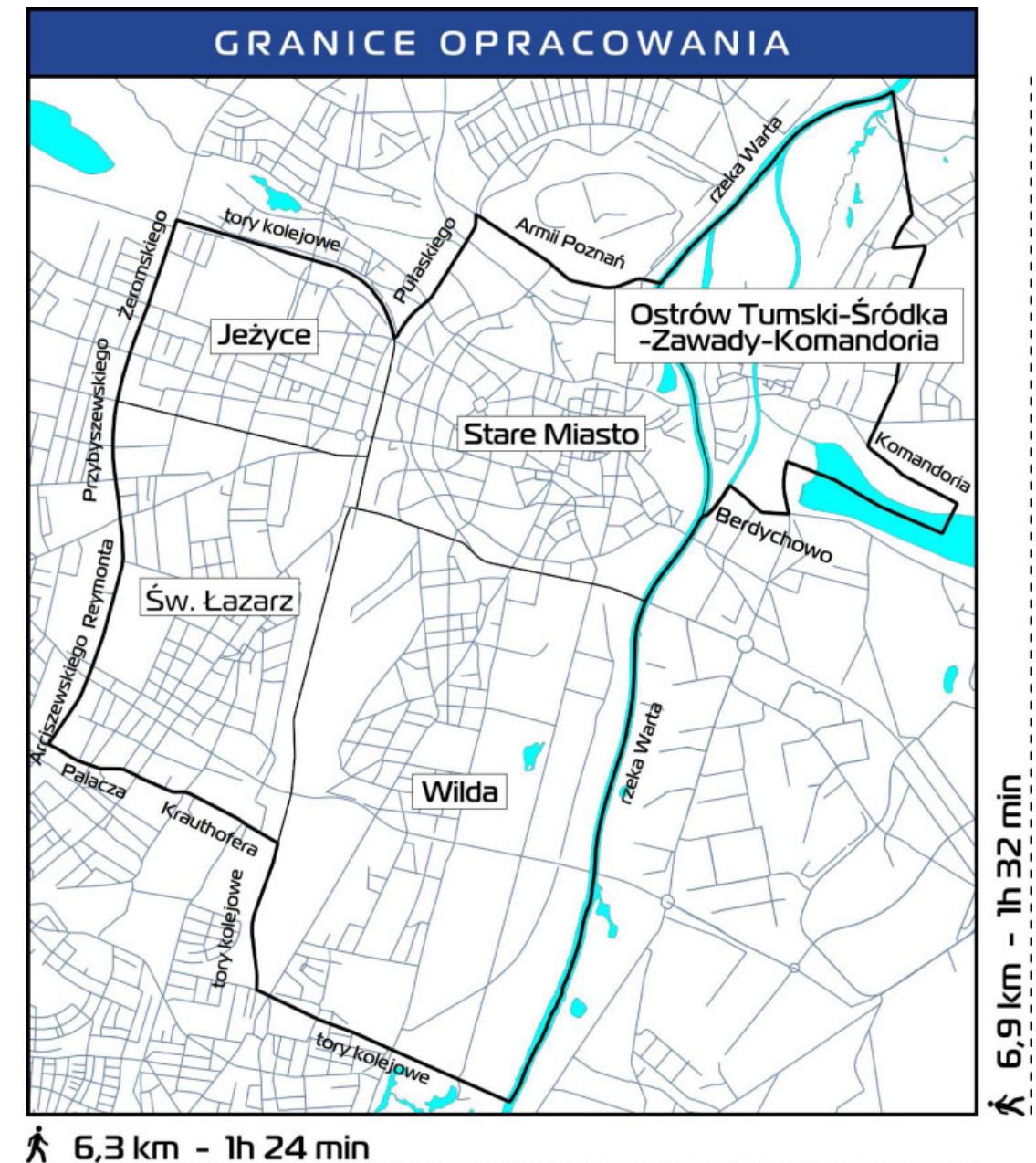
Śródmieście, pomimo wielu istniejących problemów, jest ciągle witalną dzielnicą, najważniejszą częścią miasta, wymuszającą dążenie do zmiany zasad oraz procedur umożliwiających i zachęcających do zachowania jego kulturowego krajobrazu. Odnowa i rozwój śródmieścia wynikają nie tylko z przyczyn ekonomicznych, ale także i etycznych motywów pielęgnowania dorobku kultury (Ford, 2003, s. 3).

Wśród koncepcji delimitacji granicy śródmieścia Poznania zaznaczają się wyraźne różnice. W Założeniach do Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania przyjęto koncepcję wyznaczającą granicę zgodną z zasięgiem osiedli – jednostek pomocniczych miasta Poznania: Jeżyce, Ostrów Tumski – Śródka – Zawady – Komandoria, Stare Miasto, Św. Łazarz oraz Wilda.

⁴ Ford, L. (2003). *America's New Downtowns*. The Johns Hopkins University Press: Baltimore.

Ryc. 2. Różne znaczenia Śródmieścia (źródło: opracowanie własne)

Ryc. 3. Granice opracowania (źródło: opracowanie własne)

Obszar objęty Programem zajmuje powierzchnię 19,8 km², co stanowi 7,6% powierzchni całego miasta. Obszar ten położony jest w centralnej części Poznania i ograniczony jest: od zachodu ulicami: Arciszewskiego, Reymonta, Przybyszewskiego oraz Żeromskiego, od północy torami kolejowymi relacji Poznań – Szczecin, ulicami Pułaskiego i Armii Poznań oraz rzeką Wartą, od wschodu ulicami: św. Michała, Komandoria, Jana Pawła II, Berdychowo oraz rzeką Wartą, od południa zaś ulicami Palacza, Krauthofera oraz torami linii kolejowej nr 272 relacji Poznań – Kluczbork.

Struktura przestrzenno-funkcjonalna śródmieścia Poznania jest wynikiem ponadtysiącletnich przemian kształtujących stosunkowo czytelny układ urbanistyczny. Charakterystyczną cechą dla Poznania jest przenikanie się krajobrazów historycznych różnych epok. Miasto średniowieczne zostało wchłonięte przez miasto XIX-wieczne, tak jak parę wieków przedtem miasto lokowane wtopiło się w układ osad – bez zachowywania sztywnych granic.

Śródmieście Poznania zostało ukształtowane poprzez pięć głównych struktur przestrzennych: osadnictwo na Ostrowie Tumskim i Śródce, miasto lokacyjne, dzielnice wielkomiejskie, strukturalne kliny zieleni i wewnętrzny pas poforteczny (obecny Ring Stübgena), który wraz z Cytadelą jest zwornikiem dla klinów zieleni. Ponadto duży wpływ na kształtowanie kompozycji przestrzennej miasta miały: rzeka Warta oraz układ linii kolejowych. W obecnej strukturze Śródmieścia stanowią one z jednej strony istotne bariery funkcjonalno-przestrzenne, z drugiej jednak interesujące miejsca panoram.

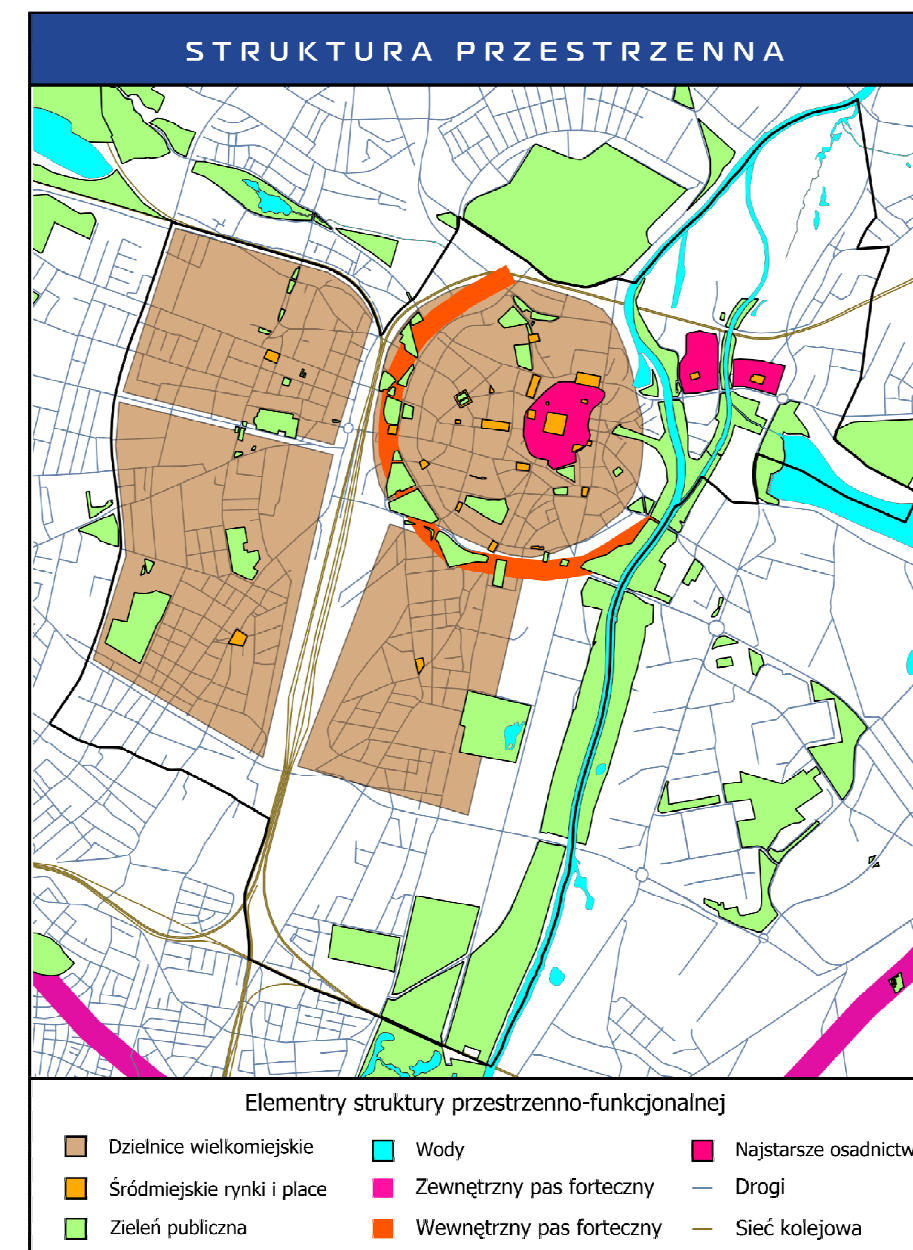
Najstarszymi ukształtowanymi urbanistycznie rejonami Śródmieścia są Ostrów Tumski (wyspa na rzece Warcie) i Śródka. Ostrów Tumski w części centralnej, do obecnych czasów, zachował swoją odrębność – swój nieśródmiejski charakter. Cechuje go rozproszona, niska zabudowa, a jedyną dominantę stanowi Katedra. Całość tego rejonu Ostrowa Tumskiego zatopiona jest w zieleni. Z kolei odmienny sposób zagospodarowania prezentuje część południowa Ostrowa. Jest ona zabudowana obiektami wyższymi, tworzącymi często pierzeje ulic.

Podobny charakter przestrzenny dominuje na terenie Śródki, jednakże jej struktura przestrzenna oparta jest na historycznym układzie ulic wychodzących z rynku Śródeckiego oraz na centralnie zlokalizowanym kościele św. Małgorzaty. Obecnie właśnie w rejonie Śródki i Ostrowa trwają prace przywracające system połączeń mostowych przeprowadzonych przez rzekę Cybinę.

Kolejnym obszarem o charakterystycznej kompozycji przestrzennej jest obszar miasta lokacyjnego. Wyróżnia się ono z przestrzeni Poznania swoją prostokątną siatką ulic oraz czytelną kompozycją Rynku. Zwornikiem i główną dominantą Starego Miasta jest renesansowy Ratusz, a dopełnienie sylwety stanowią m.in. odbudowana wieża Zamku Przemysła, kościół Jezuitów i kościół Franciszkanów oraz zespół zabudowań Kolegium Jezuickiego.

Kluczowym zespołem urbanistycznym kształtującym fizjonomię Śródmieścia jest wewnętrzny pas poforteczny, ukształtowany po likwidacji Twierdzy Poznań. Obejmuje on założenie dzielnicy Zamkowej, opartej na realizacji Ringu wg projektu Josefa Stübgena. Założenie to składa się z zespołu zabudowy reprezentacyjnej z dominującym budynkiem Zamku Cesarskiego, układu zieleni alejowej, systemu parków, placów i skwerów oraz willowej zabudowy mieszkaniowej.

Następnymi szczególnymi założeniami, które wpłynęły na formowanie się dzisiejszego Śródmieścia, są dzielnice wielkomiejskie – obszary głównie zabudowy

Ryc. 4. Struktura przestrzenna Śródmieścia (źródło: opracowanie własne)

mieszkaniowej zwane Centrum, Wilda, Jeżyce i Łazarz. Dzielnice te wyewoluowały z osad podmiejskich, stąd ich najstarsze przestrzenie charakteryzują się czytelnym rysunkiem dawnych wsi i osad, np.: rejon ulicy Kościelnej na Jeżycach, rejon rynków wildeckiego i łazarskiego, rejon ulicy Grobla czy wzgórza św. Wojciecha w obrębie Centrum.

Wewnątrz struktur przestrzennych dzielnicy wielkomiejskiej Centrum szczególnie zwraca uwagę układ alejowy ulicy Marcinkowskiego z uformowanym szczelinowym widokiem na nieistniejącą dziś wieżę kościoła św. Marcina oraz

przylegający do Alei plac Wolności ze zlokalizowanym w jego zachodniej części dawnym Teatrem. Na zainteresowanie zasługuje również założenie przestrzenne placu Cyryla Ratajskiego.

W latach powojennych XX wieku w strukturze przestrzennej Poznania nastąpiły bardzo istotne zmiany. Część dzielnicy Centrum przecięto nową arterią komunikacyjną (ciąg ulic Solna – Estkowskiego), zrywając z XIX-wieczną historią miasta. Również w Centrum zlokalizowano szereg wysokich budynków, akcentujących istniejące i planowane arterie komunikacyjne (wieżowce przy ulicach Św. Marcin i Piekary). W obecnej strukturze przestrzennej miasta stanowią one konkurencję dla dominant historycznych (np. Zamku Cesarskiego). Założeniem modernistycznym o charakterze wydłużonego placu miał stać się nowy plac Wolności. W tym celu wyburzony został ciąg kamienic (i ich fragmentów) zlokalizowanych przy ulicy 27 Grudnia. Zwieńczeniem niedokończonego założenia miał być zlokalizowany na narożniku ulic Fredry, Mielżyńskiego i 27 Grudnia ciekawy obiekt – Okrągłak.

Struktura przestrzenna Jeźyc to przede wszystkim „wrzecionowate” założenie dawnej wsi zlokalizowanej przy ulicy Kościelnej, założenie ulicy Dąbrowskiego oraz XIX-wieczny zespół zabudowy willowej przy ulicach Mickiewicza i Zacisze oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w rejonie ulic Słowackiego, Kraszewskiego, Roosevelta. Na uwagę zasługują zaplanowane i równomiernie rozmieszczone założenia placów i skwerów oraz zespół parkowy Starego Zoo.

Ukształtowanie urbanistyczne Łazarza podporządkowane zostało trzem podstawowym układom przestrzennym. Są to: historycznie ukształtowany rejon rynku Łazarskiego, zespół obecnych Międzynarodowych Targów Poznańskich – część terenu dawnej PeWuKi oraz zespół zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tzw: Johówki wraz z parkiem Wilsona i Palmiarnią w rejonie ulicy Matejki. Dodatkowym walorem dzielnicy jest zlokalizowany w jej zachodniej części zespół pokoszarowy przy ulicy Ułańskiej, obecnie przekształcany w osiedle zabudowy mieszkaniowej.

Odmienne została uformowana dzielnica Wilda. Ze względu na swe położenie: od wschodniej strony na skarpie górnej terasy Warty, natomiast od strony zachodniej na krawędzi terenów kolejowych, Wildę charakteryzują rozległe widoki panoramiczne. Ze względów przestrzennych i z uwagi na kameralny charakter przestrzeni na szczególne zainteresowanie zasługują lokalne zejścia

w dolinę rzeki. Wnętrze dzielnicy z kolei obejmuje zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oparte na układzie traktów historycznych. Uwagę w tej części miasta zwraca założenie klasztorne Sióstr Sacre Coeur – obszar szpitala ortopedycznego wraz z ogrodem zlokalizowanego przy ulicy 28 Czerwca 1956 r.

Ostatnim elementem wieloprzestrzennych działań kompozycyjnych jest system strukturalnych klinów zieleni. Został on oparty na sieci wodnej miasta i układzie zieleni krajobrazowej. Jego zadaniem jest wprowadzenie wzdłuż rzeki Warty i jej dopływów enklaw zieleni. Enklawy te, w formie klinów, dzielą miasto na segmenty wypełnione funkcjami mieszkalno-usługowymi.

Strukturalnie Śródmieście Poznania charakteryzuje się zwartością i harmonijnym przenikaniem się założeń przestrzennych o różnej metryce historycznej. Proces asymilacji poszczególnych struktur jest ciągły i obecnie najbardziej intensywny w punkcie węzłowym połączenia wszystkich dzielnic - to znaczy w sąsiedztwie ulicy Królowej Jadwigi i mostu Dworcowego. Powstająca tam zabudowa, w tym Stary Browar, wieżowce Andersii, nowy dworzec kolejowy, budynki Międzynarodowych Targów Poznańskich oraz mieszkaniowo – usługowe przy ulicy Towarowej, powoduje ciągłą zmienność kształtowanej przestrzeni nowego Centrum miasta.

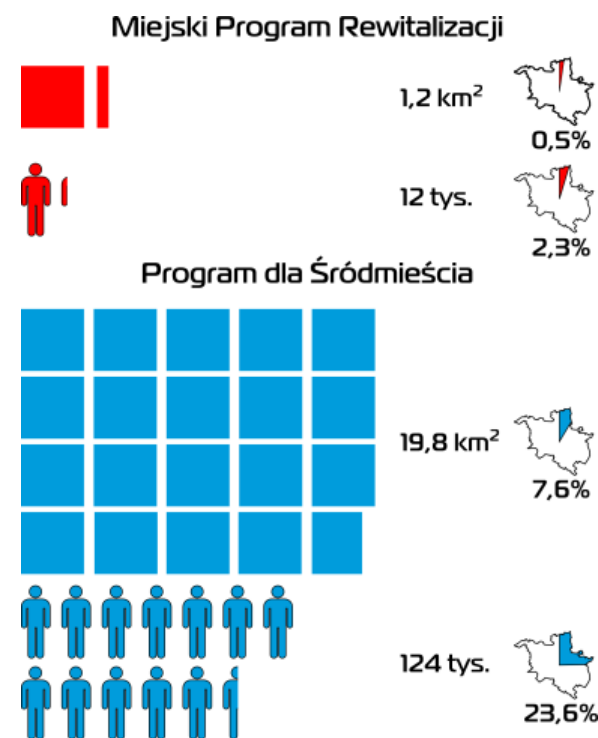
2. Odnowa i rozwój Śródmieścia a rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miasta

Równolegle z Programem dla Śródmieścia jest realizowany „Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Poznania”. Te siostrzane programy, mimo wielu podobieństw co do celów i charakteru, różni znacznie skala i charakter prowadzonych działań.

Miejski Program Rewitalizacji (MPR) obejmuje działania aktywizujące i integrujące społeczności miejskie oraz usprawnienia i komunalne projekty inwestycyjne na małych obszarach (Śródka, Ostrów Tumski, Chwaliszewo, fragment Jeźyc) o łącznej powierzchni ok. 1,2 km². Są to obszary, na których występują zjawiska kryzysowe, tj. wysoki poziom przestępczości, bezrobocia i ubóstwa, a jednocześnie duża liczba inicjatyw społecznych. W MPR przykładą się szczególną wagę do partycypacji społecznej funkcjonującej w trybie ciągłym. Wyrazem i efektem tego podejścia jest utworzenie i konsekwentne

kontynuowanie działań lokalnych koalicji, które starają się poprzez wspólny wysiłek zmaterializować swoją wolę w konkretnych miejscowych zdarzeniach.

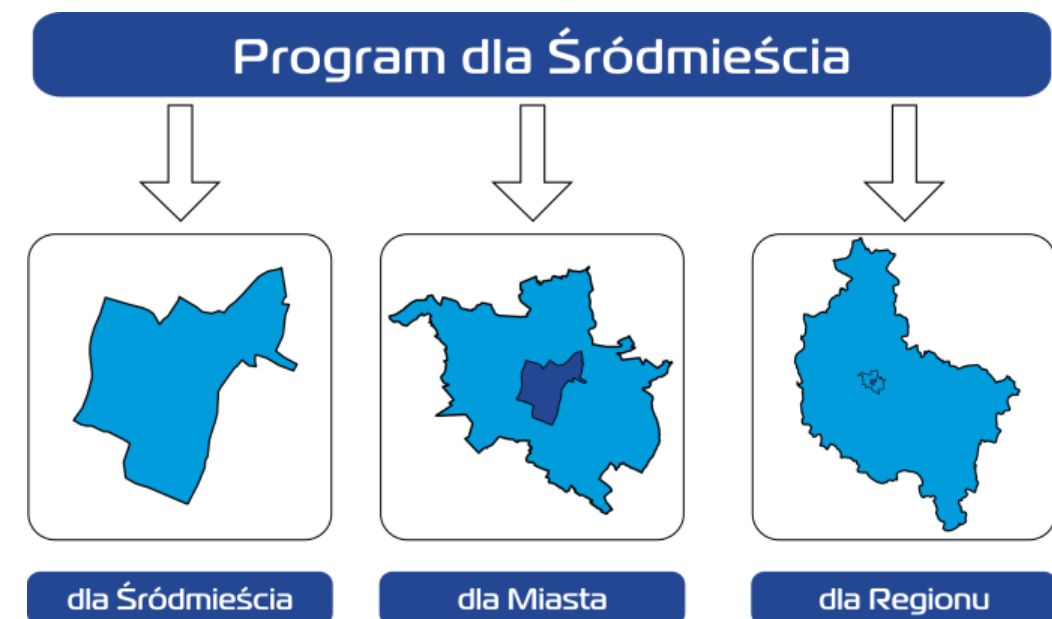
Program dla Śródmieścia obejmuje obszar nieporównanie większy, tj. o powierzchni ok. 19,8 km². W obszarze tym mieszczą się: Stare Miasto (teren dawnego miasta średniowiecznego), Centrum (teren zabudowy powstałej do XIX wieku) oraz dzielnice przyłączone do miasta w XIX wieku, tj. Jeżyce, Św. Łazarz i Wilda, a także Chwaliszewo, Ostrów Tumski i Śródka (także tereny objęte MPR). Program przewiduje przede wszystkim działania usprawniające i komunalne projekty inwestycyjne, w dużo mniejszym stopniu zaś działania aktywizujące społeczność miejskie. Na terenach objętych Programem dla Śródmieścia występowanie inicjatyw obywatelskich ma charakter „wyspowy”, dlatego szczególny akcent jest położony na działania usprawniające i inwestycje komunalne. Wszystkie te działania mają na celu poprawę warunków życia i zamieszkania w Śródmieściu oraz poprawę warunków prowadzenia różnego rodzaju aktywności: gospodarczej, kulturalnej i obywatelskiej. Ważnym aspektem Programu dla Śródmieścia jest również tworzenie dogodnych warunków do rozwoju kulturalnego i gospodarczego w Śródmieściu oraz kreowanie dobrego klimatu dla wszelkiego rodzaju działań społeczności lokalnej.

Ryc. 5. Porównanie obszarów oddziaływania Miejskiego Programu Rewitalizacji i Programu dla Śródmieścia (źródło: opracowanie własne)

Zadania w ramach Programu dla Śródmieścia ujmowane powinny być nie tylko z perspektywy hermetycznie określonego obszaru śródmiejskiego, ale również z perspektywy ogólnomiejskiej.

Działania zaplanowane w ramach Programu adresowane są do całego miasta, aglomeracji, regionu i jeszcze szerzej. Z jednej strony są to zadania, które w sposób bezpośredni mają wpływać na odnowę i rozwój Śródmieścia, a z drugiej pożądane jest pozytywne oddziaływanie tychże zmian na całe miasto – poprawiające jego wizerunek, kondycję ekonomiczną, warunki życia mieszkańców oraz przyciągające do miasta turystów i inwestorów.

Ryc. 6. Znaczenie Programu dla Śródmieścia (źródło: opracowanie własne)

Wobec złożoności procesów zachodzących w Śródmieściu konieczne jest wdrożenie programu strategicznego zarządzania rozwojem i odnową jego dzielnic, opartego na określeniu działań priorytetowych oraz projektów służących realizacji określonych celów. Zgodnie z Załoženiami Programu dla Śródmieścia obejmuje zadania służące kompleksowej odnowie struktur miejskich, niwelowaniu przewagi indywidualnego transportu samochodowego, tworzenia nowej jakości obszarów inwestowania oraz instrumentów zarządczych. Wszystkie te działania opierać się mogą na wdrażaniu zasady partnerstwa publiczno-prywatnego.

3. Geneza programu

Program powstał wskutek uzgodnienia i przyjęcia przez Radę Miasta Poznania Założeń i kierunków zintegrowanego programu odnowy i rozwoju śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 (są one załącznikiem do uchwały Rady Miasta Nr XL/606/VI/2012 z dnia 6 listopada 2012 roku). Założenia ściśle określiły cele, które mają zostać zaprogramowane i zrealizowane. Zestawiono je w dwustopniowej hierarchii: jeden cel podstawowy, trzy cele pośrednie. Osiągnięcie celu podstawowego oraz celów pośrednich ma zostać zrealizowane przez 5 kierunków działań, na które składają się konkretne zadania operacyjne.

Ryc. 7. Hierarchia celów wyznaczona przez Założenia i kierunki Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju śródmieścia Poznania na lata 2014-2030 (źródło: opracowanie własne)

Założone cele, kierunki oraz działania są wynikiem konsultacji społecznych oraz debaty publicznej, które przeprowadziła Komisja Rewitalizacji Rady Miasta Poznania, przy współpracy z Instytutem Socjologii UAM. Zarówno w konsultacjach, jak i w poszczególnych debatach udział brali przedstawiciele różnych środowisk: mieszkańców, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych oraz innych grup.

Konsultacje te⁵ odbywały się na przełomie lutego i marca 2012 r. W czterech punktach Poznania – na placu Wolności, rynku Jeżyckim, rynku Łazarskim oraz rynku Wildeckim. W ramach konsultacji mieszkańcy zostali poproszeni o wypełnienie ankiety opracowanej przez specjalistów z Instytutu Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, którzy pod kierownictwem prof. Krzysztofa Podemskiego na podstawie uzyskanych odpowiedzi przygotowali raport pt. „Śródmieście Poznania w rozmowach z mieszkańcami”.

W konsultacjach łącznie udział wzięło 412 osób. Co trzeci badany miał poniżej 30 lat, co czwarty 60 i więcej lat. Większa część badanych (ponad 60%) posiadała wykształcenie wyższe. Zgodnie z Raportem statystyczny uczestnik konsultacji to „inteligent mieszkający w śródmiejskiej kamienicy”. Zdaniem respondentów Śródmieście z jednej strony jest dobrym miejscem do pracy, nauki, zakupów, poruszania się środkami transportu zbiorowego, mieszkania, a także prowadzenia firmy, a z drugiej nie jest ono dobrym miejscem do wypoczynku, jazdy rowerem czy samochodem. Wśród mocnych stron Śródmieścia respondenci najczęściej wyróżniali: komunikację publiczną, sklepy, usługi, atmosferę i mieszkańców. Wśród najsłabszych wskazywali na stan dróg, chodników i ścieżek rowerowych, niewystarczającą liczbę parkingów, a także czystość i porządek.

Wśród czterech dzielnic, na których terenie zostały przeprowadzone ankiety, najwyżej oceniona została Wilda, m.in. ze względu na dostępność i zróżnicowanie usług. W opinii mieszkańców najwięcej słabych stron miało Stare Miasto ze względu na wysokie czynsze i ceny mieszkań, brak ciszy, stan budynków oraz małą liczbę sklepów. Przeważającą liczbę negatywnych odpowiedzi uzyskano także na Łazarzu. Dotyczyły one: nieporządku, braku parkingów, małej liczby miejsc do wypoczynku i rozrywki, zanieczyszczonego powietrza oraz stanu ścieżek rowerowych. W przypadku Jeżyc do słabych stron zaliczano zły stan dróg oraz zieleni, z kolei wyróżniające w tej dzielnicy są atmosfera oraz klimat.

Respondenci w odpowiedziach wskazywali, że cenią sobie tradycję śródmiejskich dzielnic oraz panującą w nich atmosferę. Wśród oczekiwanych zmian ankietowani zgłosili potrzebę ograniczenia ruchu samochodowego, budowy

⁵ Nie było to badanie próby losowej (przyp. red.)

bezpiecznych ścieżek rowerowych, poprawy stanu dróg i chodników, rozwiązania problemu psich odchodów oraz zwiększenia powierzchni terenów zieleni.

Debatę publiczną dotyczącą odnowy i rozwoju Śródmieścia prowadzono od 21 marca do 29 maja 2012 roku. W spotkaniach brali udział mieszkańcy, członkowie Komisji Rewitalizacji Rady Miasta Poznania, przedstawiciele śródmiejskich osiedli, stowarzyszenia oraz inne podmioty i zaproszeni paneliści. W 9 spotkaniach udział wzięło łącznie ponad 600 osób, 30 prelegentów i panelistów. Spotkania odbywały się m.in. w Domu Tramwajarza, na Uniwersytecie Artystycznym, w Wyższej Szkole Logistyki czy też w Teatrze Polskim. Debatę podzieloną była na trzy etapy:

1. etap – inauguracja debaty, polegająca na wprowadzeniu do sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzennej i infrastrukturalnej Śródmieścia oraz przedstawieniu wyników konsultacji społecznych;
2. etap – cykl trzech dwudniowych spotkań z mieszkańcami i użytkownikami Śródmieścia;
3. etap – cykl dyskusji tematycznych – wybranych na podstawie spotkań przeprowadzonych w trakcie 2. etapu.

Efekt debaty było sformułowanie wniosków, na podstawie których opracowany został dokument Założeń do Zintegrowanego Programu Odnowy i Rozwoju Śródmieścia Poznania na lata 2014 – 2030.

Potrzeba przygotowania specjalnego planu działań dla struktury społeczno-przestrzennej Śródmieścia wynika również z faktu, że typowe problemy śródmieść miast historycznych, takie jak np. dekapitalizacja zabudowy czy depopulacja, zauważalne są również w Poznaniu. Stan techniczny i struktura mieszkań (własnościowa i wielkościowa) oraz relacje ekonomiczne, w których korzyści finansowe, jakie przynoszą właścicielom mieszkania w centrum, są zdecydowanie niższe niż zyski z powierzchni komercyjnych – to tylko niektóre z czynników, które nie ułatwiają odnowy miejskiej tkanki. Wobec złożonych uwarunkowań rozwoju Śródmieścia, w tym historyczno-przestrzennych, gospodarczych i demograficznych, konieczne jest, aby w ramach realizacji Programu podejmować pogłębione analizy dotyczące śródmieścia prowadzące na przykład do ujednolicenia jego terytorium w dokumentach planistycznych, nie tylko jako

kategorii (gęsto zabudowany teren w środku ciężkości miasta), ale utrwaloną – również wskutek prac programowych – jednostkę funkcjonalno-przestrzenną Poznania.

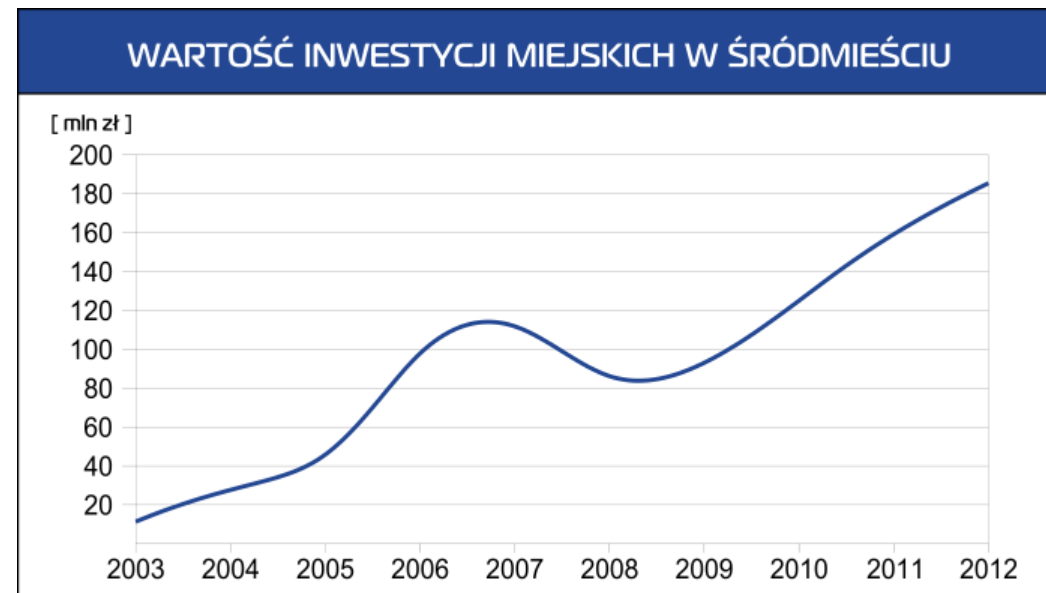
4. Odnowa i zabudowa Śródmieścia – działania w ostatnich 10 latach

Śródmieście jako kluczowy obszar w mieście zawsze był i obecnie również jest ważnym elementem jego rozwoju. Dotychczas podejmowane były różnorodne działania. Wśród nich znajdują się również zadania wyszczególnione w Założeniach.

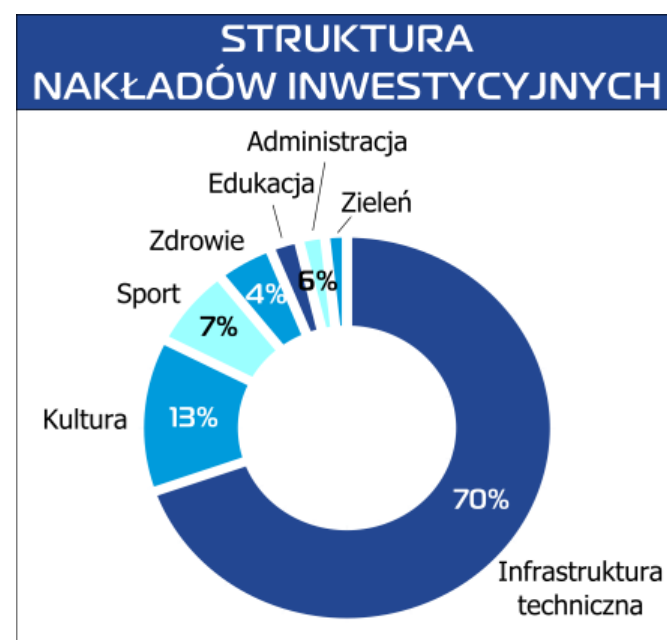
W ostatnich 10 latach nakłady na inwestycje miejskie w Śródmieściu systematycznie rosły. W okresie od 2003 do 2012 roku, nie uwzględniając inflacji, nakłady inwestycyjne w Mieście wzrosły 16-krotnie i wyniosły blisko 950 mln złotych. Ze względu na szczególne walory i potrzeby tego obszaru konieczne jest podtrzymywanie inicjatyw podjętych już przez Prezydenta przy współudziale Rady Miasta i działającej od 3 lat Komisji Rewitalizacji. Ważna jest intensyfikacja tych przedsięwzięć oraz rozszerzenie zakresu działań, co zostało wskazane w Założeniach, a w konsekwencji w niniejszym Programie. Wszystkie te działania posłużyć mają odnowie i rozwojowi Śródmieścia Poznania.

WYSOKOŚĆ NAKŁADÓW INWESTYCYJNYCH W ŚRÓDMIEŚCIU [mln zł]										
Kategoria zadań	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Funkcjonowanie administracji	0,04	0	1,51	0,89	5,52	2,79	2,58	0,09	6,06	2,61
Edukacja i opieka nad dziećmi	0,16	0	0,67	1,15	1,14	3,01	1,35	4,37	0,32	3,89
Infrastruktura techniczna	2,96	22,75	21,46	101,09	99,85	51,89	41,32	91,26	99,87	121,79
Kultura	4,21	0,27	0,12	1,37	5,95	4,75	4,04	9,59	45,02	46,56
Sport	1,15	3,20	2,34	1,45	5,13	4,90	27,10	6,46	4,43	7,89
Zdrowie i opieka społeczna	1,39	5,05	2,87	2,93	3,12	7,33	9,54	8,29	1,12	0,74
Zieleń	1,43	0,11	0,16	0,20	0,57	1,95	3,33	4,37	5,27	1,89
SUMA	11,34	31,38	29,13	109,08	121,28	76,62	89,26	124,43	162,09	185,37

Tab. 1. Wysokość nakładów inwestycyjnych w Śródmieściu (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

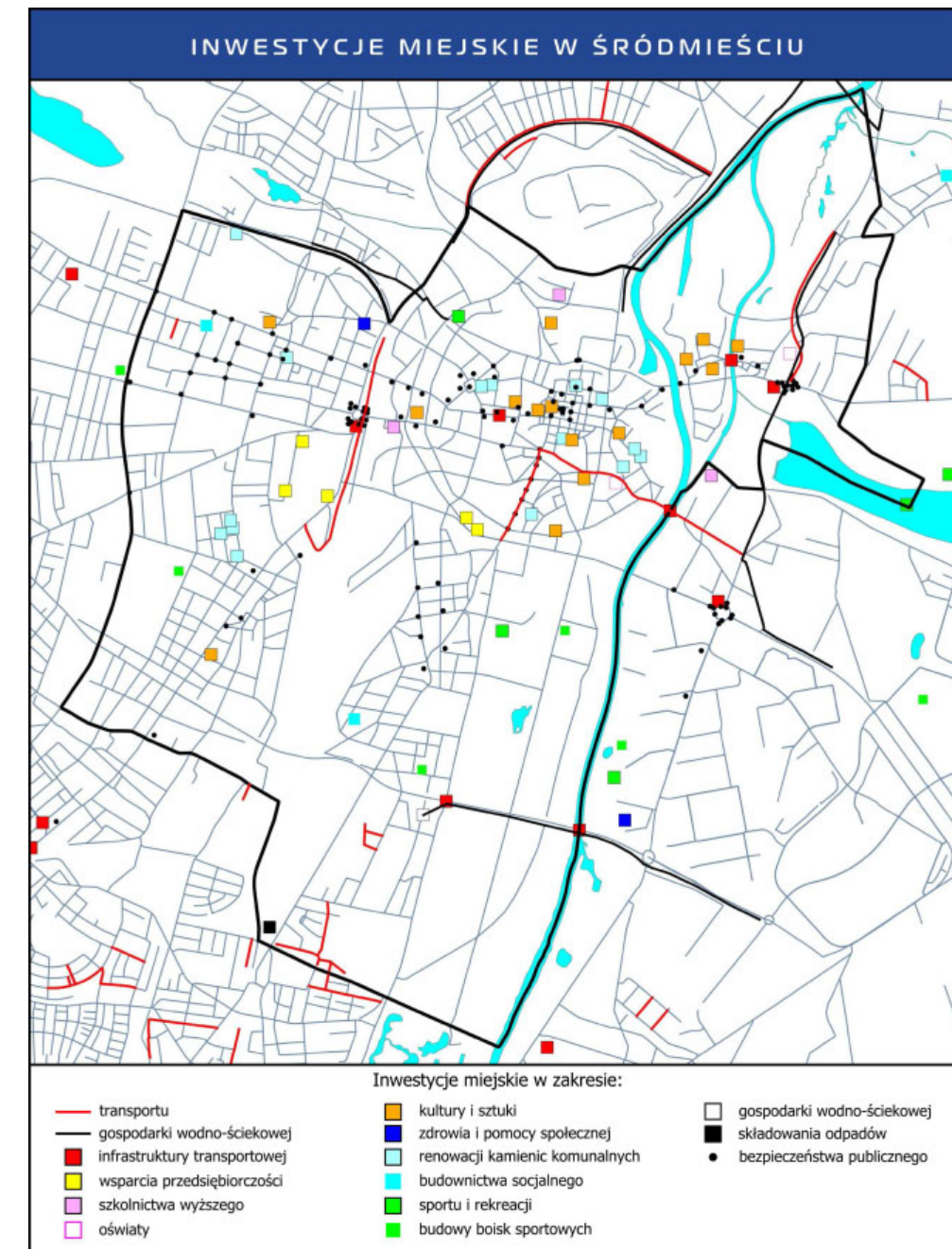

Ryc. 8. Wartość inwestycji miejskich w Śródmieściu (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Ryc. 9. Struktura nakładów inwestycyjnych w Śródmieściu (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Miasta)

Zdecydowanie największe inwestycje w tym czasie poczyniono w zakresie infrastruktury technicznej (ok. 70%), niższy poziom nakładów inwestycyjnych związany był z kulturą (ok. 13%) oraz sportem (ok. 7%). Mniejsze środki na inwestycje przeznaczono również na zdrowie i opiekę społeczną (ok. 4%), edukację i opiekę nad dziećmi (ok. 2%), funkcjonowanie administracji (ok. 2%) oraz zieleń (ok. 2%).

Ryc. 10. Inwestycje miejskie w Śródmieściu w latach 2000 – 2011 (źródło: opracowanie własne na podstawie: *The City is changing*, 2011)

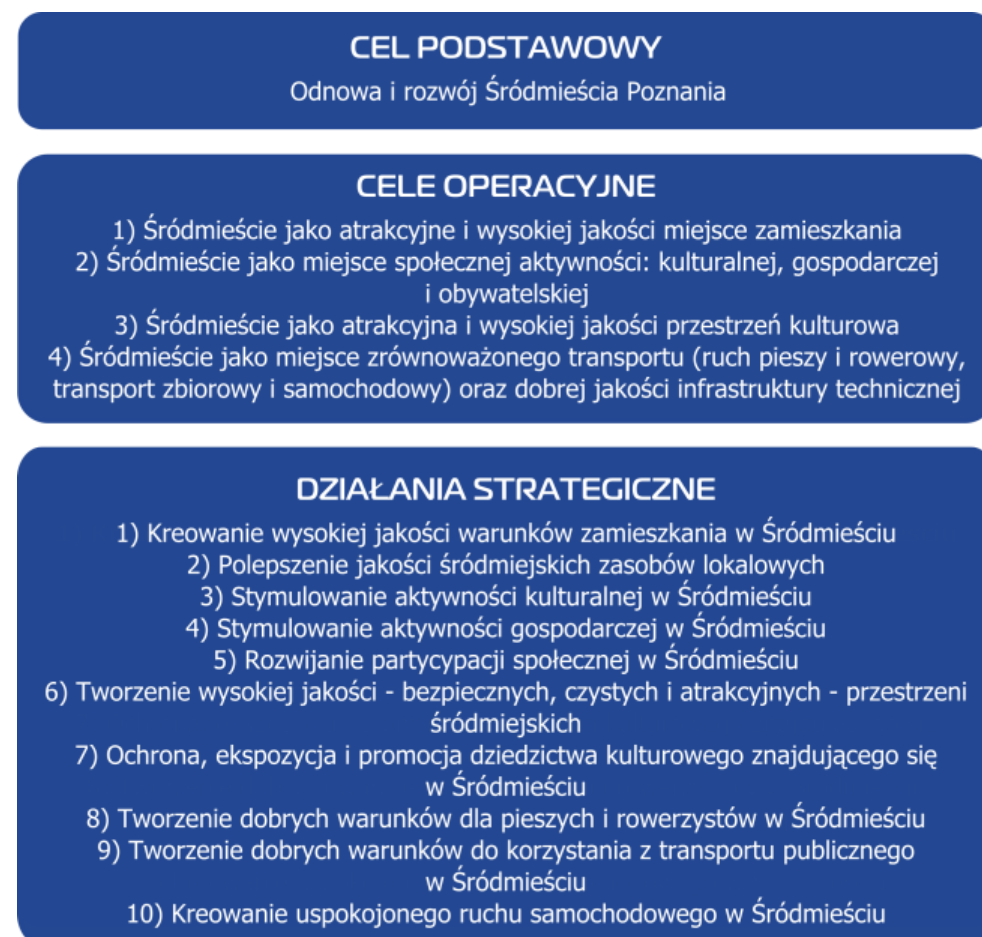
Prace nad powstaniem Programu dla Śródmieścia pozwoliły również zidentyfikować, co już podkreślano, działania zrealizowane oraz rozpoczęte, lecz wymagające kontynuacji. Działania te wyznaczone są przez opracowane dokumenty o charakterze planistyczno-strategicznym, takie jak Programy Strategiczne w ramach Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz inne programy i wytyczne do prowadzonych działań. W trakcie opracowania Programu dla

Śródmieścia zidentyfikowano około 70 zadań/zaleceń zrealizowanych. Zostały one przedstawione w załączniku nr 1. Dotychczasowe przedsięwzięcia, skupiające się na identyfikowanych w Śródmieściu problemach, wymagają integracji oraz dalszej realizacji w celu osiągnięcia pożądaných i założonych skutków.

5. Cele programu

Program dla Śródmieścia jako program wykonawczy programu strategicznego Przyjazne Śródmieście, stanowi element systemu realizacji Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030.

Przy opracowaniu Programu przyjęto trójstopniową hierarchię celów: jeden cel główny, cztery cele operacyjne oraz dziesięć działań strategicznych. Taka struktura oznacza, że realizacja działań strategicznych pozwala osiągnąć poszczególne cele operacyjne, które zaś realizują cel podstawowy.

Ryc. 11. Hierarchia celów przyjęta w Programie dla Śródmieścia (źródło: opracowanie własne)